

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék

**Környezeti nevelés szerepe az alsó tagozatos gyerekek és fák kapcsolatának
erősítésében**
Budafoki Dávid

Dolgozatomban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy lehet-e különbséget tenni a gyerekek természet – és ezen belül a fák – iránt kialakult érzékenységgel kapcsolatban, az iskolájuk méretének, elhelyezkedésének és profiljának függvényében.

A munkámat a szakirodalom áttekintésével kezdtem. Első lépésként a környezetpszichológiával ismerkedtem meg. A környezetpszichológián belül főként a természet és a közvetlen környezetünk emberre gyakorolt hatásával kapcsolatos értekezéseket tekintettem át. E tudományterületről közvetlenül a környezeti nevelés témakörére tértem át. Áttekintettem ennek történetét, valamint mai helyzetét, kifejezetten az általános iskolák számára kialakított tantervek tekintetében. A szakirodalmi áttekintésem következő részében pedig a dolgozatom tárgyát képező fák kapták a legnagyobb szerepet. Definiáltam a fa fogalmát, a ránk gyakorolt hatását, valamint utánanéztem annak, hogy jelenleg mekkora szerepet kapnak az általános iskolák pedagógia programjaiban.

A kutatásomhoz három eltérő profilú iskola alsó tagozatos diákjait és pedagógusait választottam ki. A kiválasztott intézmények közül a balassagyarmati Kiss Árpád Általános Iskola ökoiskola, a salgótarjáni Gagarin Általános Iskola főként a kéttannyelvi képzésre fektet nagy hangsúlyt, míg a mátraszelei Gárdonyi Géza Általános Iskola egy apró falusi iskola, mely az erdő széléhez közel helyezkedik el. E három iskolában második, harmadik és negyedik évfolyamos diákok kapták meg a kérdőívemet, melyben egyrészt a szabadidős szokásaikról, másrészt a fákkal kapcsolatban kialakult gondolataikról, tudásukról számoltak be. A pedagógusok választ adtak azon kérdéseimre, hogy jelenleg milyen lehetőségeik vannak iskolai keretek között arra, hogy a diákoknak minél több és minél jobb ismereteket adhassanak át a természetről és a fákról.

A kitöltött kérdőívekből végül levontam a következtetéseimet. Összességében elmondható, hogy mindhárom intézményben tájékozottak a diákok a fákkal kapcsolatban.

Jelentős eltérés a válaszokban nem mutatkozik az iskolák profiljainak különbségeiből, viszont megfigyelhető az, hogy a más-más prioritási területekből fakadóan egy-egy témában – ugyan csak kis mértékben – eltérő válaszokat adnak. Példaként említhetem azt, hogy a mátraszelei iskolában a gyerekek sokkal inkább a fák fizikai adottságaikból fakadó tulajdonságaikat emelték ki, míg a városi intézmények esetében pedig sokkal inkább azokat, amelyeket a tankönyvekből, ismeretterjesztő anyagokból hallhattak. A balassagyarmati iskolában sokkal inkább előtérbe vannak helyezve a fák a mindennapokban is, így például ennek az intézménynek a diákjai tudták felsorolni a legtöbb féle fafajt. Szintén e kérdéskörhöz kapcsolódik, hogy a mátraszelei gyerekek elsősorban olyan fajokat soroltak fel, melyek a környezetükben megtalálhatók, a többi iskola diákjai pedig olyan fajokat is, melyek környezetünkben nem, vagy csak kis számban fordulnak elő.

A pedagógusok válaszaiban sem volt tapasztalható jelentős eltérés, hisz egyformán érintik őket az alaptanterv negatív és pozitív hatásai. Eltérés leginkább abban volt megfigyelhető, hogy a balassagyarmati iskolában lehetőségük van szakköröket tartani a pedagógusoknak, míg a másik két iskolában ezt a tankerület nem teszi lehetővé. Ezzel igen beszűkül a tanítók lehetősége arra, hogy a tanmenetben leírtakon kívül külön foglalkozzanak a környezettel, a fákkal. A pedagógusok egyetértettek abban, hogy mindenképp szükséges lenne első és második évfolyamon visszaállítani a környezetismeret órákat, valamint abban is, hogy minél több kirándulásra, szabadtéri oktatási lehetőségre lenne szükség ahhoz, hogy közelebb hozzassák a diákokat a természethez.

Véleményem szerint nagyon pozitív, hogy az alsó tagozatos diákok alapvetően érdeklődők a fák iránt és szeretik azokat. Fontos lenne azonban a számukra átadott ismeretanyaggal elérni azt, hogy minél jobban megismerjék őket és megértsék a rájuk gyakorolt hatásaikat. Kiemelve azt, hogy ne csak halljanak és olvassanak e hatásokról, hanem lehetőség szerint tapasztalják is meg őket személyesen, hisz így sokkal sikeresebben sajátítják el ezeket az információkat. Ezáltal egy, a fák iránt sokkal toleránsabb és érzékenyebb társadalmat alakíthatunk ki.